

waarschijnlijk grootendeels moet worden toegeschreven aan de ongelijkheid in welvaart met de nauw daarmee samenhangende verschillen ten opzichte van den woningtoestand en van de dichtheid der bevolking. Een afzonderlijke sterftekaart vergemakkelijkt zeer het overzicht van de sterfteverhoudingen (S-getallen) in de verschillende stadsgroepen.

Bij vergelijking van de sterfte der aan de *grachten* wonende bevolking met die der niet aan de grachten wonende bleek een schadelijke invloed dier grachten op de sterfte niet met zekerheid aantoonbaar te zijn.

Deze enkele grepen uit den rijken inhoud mogen volstaan om hen, die in deze vraagstukken belang stellen, op te wekken het omvangrijke en hoogst belangrijke werk te bestudeeren. Gaarne had ik ook de 8ste wijk der gemeente, Scheveningen, geheel in deze beschouwingen zien opgenomen. *Percuniae causa* moest hiervan ook thans weder, evenals vroeger, worden afgezien. Ten gerieve van hen, die niet volkomen thuis zijn in de methoden der statistiek, ware het mijns inziens niet overbodig geweest een verklaring van de beteekenis der O-, Ae-, K- en S-getallen ook in deze uitgaaf op te nemen, in stede van daarvoor te verwijzen naar de uitkomsten van het vorig onderzoek.

JONKERS.

INGEZONDEN.

GEBOORTE BIJ SCHOUDERLIGGING.

De casuïstische mededeeling van collega VAN ROOY in het *Tijdschrift* van 25 Juli l.l. over twee gevallen van *evolutio spontanea* bij schouderligging, hoe belangwekkend en interessant overigens, geeft mij aanleiding tot onderstaande opmerking, wat betreft het slot van de beschouwing, die collega VAN ROOY vastknoopt aan den afloop der twee gevallen.

Collega VAN ROOY schrijft dan, dat z. i. wanneer versie en extractie onmogelijk is, bijv. door een hoogstaanden ring van BANDL, vóór dat tot de decapitatie overgegaan zal worden, eerst *meer* en *langer* gepoogd moet worden, den voorliggenden schouder te trekken tot onder de symphysis. En dan vervolgt hij: „gebeurt dit eventueel niet, dan is niets verloren”. Aan de hand van een geval, dat ik beleefde in de kliniek van prof. KOUWER, meen ik te mogen opmerken, dat bovenstaand gezegde niet voorzichtig is.

Dit geval dan betrof een vrouw van elders, die sinds uren in partu met schouderligging, door twee collegae zonder succes was bijgestaan. Beide hadden aan den arm getrokken; eindelijk de derde collega, die terecht van meening was, dat er nu al te veel en te lang was gepoogd den voorliggenden schouder te trekken tot onder de symphysis, transporteerde de vrouw per rijtuig naar de verloskundige kliniek te Utrecht.

Daar constateerde prof. KOUWER een groote uterusruptuur. Het reeds bezweken kind werd terstond gedecapiteerd en de vrouw is gelukkig, dank zij zorgvuldige tamponade van de uteruscheur, genezen.

Voor laparotomie was te pols te slecht. Is dus de versie en extractie onmogelijk, bijv. door hoogstaanden contractiering, dan wil dat dus zeggen, dat het onderste uterussegment sterk is gerekt, en dan lijkt het mij onraadzaam, een langdurige poging te doen om den voorliggenden schouder te trekken tot onder de symphysis.

Het aangehaalde geval van prof. KOUWER illustreert m. i. duidelijk, dat het bedenkelijk is, te beweren, dat bij niet-gelukken der poging, er niets verloren is.

Ede, 25 Juli 1908.

A. F. SOER.

VERKLARING VAN OVERLIJDEN.

Geachte Redactie!

De in de algemeene vergadering gebleken moeilijkheid, de conclusies 8 en 9 van het rapport der centrale commissie van advies over art. 5 der wet van 1865 te formuleeren, heeft mij een poging doen wagen, deze conclusies, gewijzigd, opnieuw op te stellen en, rekening houdende met de in de algemeene vergadering reeds aangenomen conclusies, een proeve van wetsontwerp op de doodschouw aan uw oordeel en dat uwer lezers te onderwerpen. Ik begrijp volkomen, dat de vorm der artikels door wettenmakers van beroep zou moeten worden herzien, maar de hier gekozen vorm doet, naar mijn meening de gewenschte regeling vrij scherp uitkomen.

Mijdrecht, Juli 1908.

H. VAN DER HOEVE.

Art. 1. Indien een overledene binnen de laatste 8×24 uur voor zijn overlijden door een bevoegd geneeskundige is bezocht of onderzocht, dan is deze geneeskundige verplicht binnen 2×24 uur na het overlijden zich persoonlijk van den dood te overtuigen en een door hem ondertekende verklaring daarvan af te geven aan den gebruiker der woning, waarin zich het lijk bevindt.

Art. 2. Indien de overledene binnen de laatste 8×24 uur voor het overlijden door méér dan een bevoegd geneeskundige was bezocht of onderzocht, dan rust de verplichting van art. 1 op de(n)gene hunner die het laatst den lijder bezocht of onderzocht.

Art. 3. Indien de in art. 1 en 2 bedoelde geneeskundige weigert of door force majeure verhinderd is de schouw te verrichten, dan geeft de gebruiker der woning daarvan onmiddellijk kennis aan den burgemeester zijner gemeente. Deze handelt als in art. 11 is voorgescreven.

Art. 4. De gebruiker van een woning bedoeld in art. 1 is verplicht binnen 24 uur na het ontvangen der verklaring in art. 1 bedoeld, deze in te leveren bij den ambtenaar van den burgerlijken stand zijner gemeente.

Art. 5. Indien de geneesheer bedoeld in art. 1 of art. 2 de(n) overledene uitsluitend op zijn spreekuur had behandeld en de afstand tusschen de woning van dezen geneeskundige en die waar het lijk zich bevindt, is meer dan 6 KM., dan is deze geneesheer van de verplichting in art. 1 bedoeld ontslagen.